

2 Het rookverbod is een symbooldossier in de (relatief beheerste) strijd tussen libertairen en communautairen. Alle aspecten van de discussie over vrijheid als politiek ideaal kunnen er mee in verband gebracht worden. De maatschappelijke consensus over de schadelijkheid van tabak is groot, de bereidheid van rokers om beperkingen te aanvaarden is eigenlijk even reëel. Zelfs al zorgt de medisch-wetenschappelijke literatuur over passief roken volgens sommigen voor meer verwarring dan zekerheid – elk rapport heeft wel iets partijdigs – toch accepteert men over het algemeen het voorzorgsprincipe: totdat ondubbelzinnig duidelijk zou gemaakt worden dat passief roken niet schadelijk is, moeten we strenge regels maken. Het begon met een rookverbod op openbare plaatsen – stationshallen e.d. – en geleidelijk werden alle plaatsen waar mensen onvrijwillig met sigarettenrook in aanraking komen rookvrij gemaakt, al dan niet met voorzieningen voor nicotineverslaafden: de trein, de werkplek,

de restaurants. Onlangs werd een wetsvoorstel ingediend om het net helemaal te sluiten, met een rookverbod in alle cafés. Technisch gezien gaat het om twee terreinen: de werksomgeving en de (afgesloten) publieke ruimte.

In beide opzichten is het rookverbod het theater binnengedrongen. De schouwburg is een werkplek – voor technici en *performers* – en het is ook een gesloten openbare ruimte. Roken in de foyer kan niet meer, sinds 1 januari 2007, maar kan roken op de scène wel nog? In principe niet, want op de scène zijn mensen aan het werk en – zonder échte vierde wand – zij werken in een publieke ruimte. Toch hebben de ministers van Werk én van Volksgezondheid desgevraagd een expliciete uitzondering gemaakt, de zgn. *Churchill-richtlijn* – Churchill zonder brandende sigaar zou artistiek ondenkbaar zijn.

Naar aanleiding van een klacht van een KVS-bezoeker (en notoir antirookactivist) vroegen de theaters of het rookverbod ook bij

hen onverkort moest gelden. Het antwoord was merkwaardig. Volgens de arbeidswetgeving heeft het publiek geen recht op een rookvrije scène: de werkgever kan zijn werknemer, de acteur, tot een rookverbod dwingen – hij moet dat zelfs – maar de toeschouwer niet. Bovendien moet de werkgever, indien hij zijn acteurs tot de orde zou willen roepen, rekening houden met het auteursrecht: als een script een rookscène oplegt, moeten de acteurs die spelen. Andere werknemers (technici) kunnen ook geen rookverbod vragen, omdat het roken in dat geval tot de verplichte werkprestatie behoort.

Een opmerkelijke opvatting over de relatie tussen tekst en opvoering, alsof een regieaanwijzing een juridische verplichting bevat. Met zo'n richtlijn van de minister van Werk kan een theatermaker niets aanvangen. De overheid gaat er immers van uit dat het auteursrecht automatisch de verplichting impliceert de regieaanwijzingen letterlijk te volgen, alsof